

RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE
BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

**AVANT-PROJET D'ARRETE DU
GOUVERNEMENT DE LA REGION DE
BRUXELLES-CAPITALE FIXANT LES MODALITES
D'ETABLISSEMENT DE LA LISTE DES
SEPULTURES D'IMPORTANCE HISTORIQUE
LOCALE**

**LE GOUVERNEMENT DE LA REGION DE
BRUXELLES-CAPITALE,**

Vu l'ordonnance du 29 novembre 2018 sur les
funérailles et sépultures, article 33;

Vu le test égalité des chances, établi le 01 mars
2022 en vertu de l'article 2, 1°, de l'ordonnance
du 4 octobre 2018 tendant à l'introduction du
test égalité des chances ;

Vu l'avis xxxx/x du Conseil d'Etat, donné le
....(date) , en application de l'article 84, §1er,
alinéa 1er, 1°, des lois sur le Conseil d'Etat,
coordonnées le 12 janvier 1973 ;

Sur la proposition du Ministre chargé des
Pouvoirs locaux ;

Après délibération,

ARRETE :

Article 1er. Pour l'application du présent arrêté,
il faut entendre par :

1° gestionnaire public : la commune ou
l'intercommunale;

2° Direction du Patrimoine culturel :
l'administration régionale chargée des
monuments et des sites ;

3° CoBAT : Code bruxellois de l'aménagement
du territoire du 9 avril 2004 ;

**VOORONTWERP VAN BESLUIT VAN DE
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT
VASTSTELLING VAN DE MODALITEITEN VOOR
HET OPMAKEN VAN DE LIJST VAN DE GRAVEN
MET EEN PLAATSELIJK HISTORISCH BELANG**

DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING,

Gelet op de ordonnantie van 29 november 2018
op de begraafplaatsen en de lijkbezorging,
artikel 33;

Gelet op de gelijkekansentest, opgesteld op 1
maart 2021 overeenkomstig artikel 2, 1°, van de
ordonnantie van 4 oktober 2018 tot invoering
van de gelijkekansentest;

Gelet op advies xxxx/x van de Raad van State,
gegeven op(datum), met toepassing van
artikel 84,§1, eerste lid, 1°, van de wetten op de
Raad van State, gecoördineerd op 12 januari
1973;

Op de voordracht van de Minister belast met de
Plaatselijke Besturen;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

Artikel 1. Voor de toepassing van dit besluit
bedoelt men met:

1° openbaar beheerder: de gemeente of de
intercommunale;

2° Directie Cultureel Erfgoed: de administratie
bevoegd voor de monumenten en
landschappen;

3° BWRO: Brussels Wetboek van Ruimtelijke
Ordering van 9 april 2004;

4° sépulture d'importance historique locale : toute sépulture qui est reconnue comme un élément du patrimoine local funéraire. Il peut s'agir d'une sépulture à valeur patrimoniale au regard des intérêts visés à l'article 206, 1°, du CoBAT.

Toute sépulture d'une victime de guerre, civile ou militaire, est une sépulture d'importance historique locale.

Art. 2. Dans les quatre ans de l'entrée en vigueur du présent arrêté, le collège des bourgmestre et échevins ou l'organe compétent de l'intercommunale est chargé d'établir la liste des sépultures d'importance historique locale.

La liste est établie au moyen du modèle de fiche joint en annexe du présent arrêté, pour chaque sépulture ou ensemble de sépultures reconnus d'importance historique locale au regard des intérêts énoncés à l'article 206, 1° du CoBAT.

Le collège des bourgmestre et échevins ou l'organe compétent de l'intercommunale transmet pour avis une liste provisoire des sépultures d'importance historique locale à la Direction du Patrimoine culturel qui formule un avis dans les 90 jours à compter de la date de l'accusé de réception de cette liste.

Le collège des bourgmestre et échevins ou l'organe compétent de l'intercommunale établit la liste définitive des sépultures d'importance historique locale, après réception de l'avis visé à l'alinéa précédent.

A défaut d'avis à l'expiration du délai de 90 jours, la liste provisoire des sépultures d'importance historique locale devient définitive.

Une copie de la liste définitive est transmise à la Direction du Patrimoine culturel.

4° graf met plaatselijk historisch belang: elk graf dat als een element van het plaatselijk funerair erfgoed kan worden beschouwd. Het kan hier gaan over een graf met erfgoedwaarde zoals beschreven in artikel 206, 1°, van het BWRO.

Elk graf van een oorlogsslachtoffer, burger of militair, is een graf met plaatselijk historisch belang.

Art. 2. Het college van burgemeester en schepenen of het bevoegde orgaan van de intercommunale wordt ermee belast om binnen vier jaar na inwerkingtreding van dit besluit de lijst op te maken van de graven met een plaatselijk historisch belang.

De lijst wordt opgesteld aan de hand van het modelformulier bijgevoegd in bijlage I bij dit besluit, voor elk graf of geheel van graven dat beschouwd wordt van plaatselijk historisch belang te zijn, volgens de bepalingen van artikel 206, 1°, van het BWRO.

Een voorlopige lijst van de graven met een plaatselijk historisch belang wordt door het college van burgemeester en schepenen of het bevoegde orgaan van de intercommunale voor advies toegestuurd aan de Directie Cultureel Erfgoed die een advies uitbrengt binnen 90 dagen te rekenen vanaf de datum van de ontvangstbevestiging.

Na ontvangst van het advies bedoeld in voorgaand lid, stelt het college van burgemeester en schepenen of het bevoegde orgaan van de intercommunale een definitieve lijst op van de graven met een plaatselijk historisch belang.

Bij gebreke aan advies bij het verstrijken van de termijn van 90 dagen, wordt de voorlopige lijst van de graven met een plaatselijk historisch belang definitief.

Een afschrift van de definitieve lijst wordt toegezonden aan de Directie Cultureel Erfgoed.

Art. 3. En l'absence de liste dressée dans le délai de quatre ans, prévu à l'article 2, alinéa 1er, du présent arrêté, la Direction du Patrimoine culturel peut dresser d'autorité la liste des sépultures d'importance historique locale qu'elle transmet au gestionnaire public qui en informe, sans délai, le conseil communal.

Art. 4. Les sépultures d'importance historique locale reprises sur la liste visée aux articles précédents peuvent être identifiées en vue d'en informer le public.

Art. 5. Pour les sépultures auxquelles il est mis fin et pour lesquelles les signes indicatifs de sépultures n'ont pas été repris à l'issue du délai d'affichage prévu à l'art. 32, al. 2 de l'ordonnance du 29 novembre 2018 sur les funérailles et sépultures, le gestionnaire public ne peut pas enlever ou déplacer de signes indicatifs de sépultures, à défaut d'avoir établi la liste des sépultures d'importance historique locale dans le délai visé à l'article 2, alinéa 1er.

Art. 6. Le gestionnaire public est chargé d'assurer la bonne conservation et le bon entretien des sépultures reprises sur la liste des sépultures d'importance historique locale, dans le cas où les titulaires ou les bénéficiaires des concessions concernées sont décédés et qu'il ne reste plus d'ayants droit.

Le gestionnaire public publie chaque année avant le 31 décembre, la liste actualisée des sépultures d'importance historique locale

Art. 3. Bij het ontbreken van een lijst opgemaakt binnen de termijn van vier jaar, voorzien in artikel 2, eerste lid, van dit besluit, kan de Directie Cultureel Erfgoed op eigen gezag een lijst opmaken van de graven met een plaatselijk historisch belang welke zij overmaakt aan de openbaar beheerder, die de gemeenteraad hiervan onverwijld op de hoogte brengt.

Art. 4. De graven met een plaatselijk historisch belang, welke opgenomen zijn in de lijst als bedoeld in de voorgaande artikelen, kunnen worden geïdentificeerd om het publiek te informeren.

Art. 5. Voor de graven waarvan de concessie is vervallen of waarvan de bewaartermijn is afgelopen en waarbij na afloop van de aanplaktermijn, zoals bepaald in art. 32, tweede lid, van de ordonnantie van 29 november 2018 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, de graftekens niet werden teruggenomen, mag de openbaar beheerder na afloop van de termijn zoals bepaald in artikel 2, eerste lid, de graftekens niet wegnemen noch verplaatsen indien de lijst als bedoeld in artikel 2 niet werd opgesteld.

Art. 6. De openbaar beheerder is belast met de goede instandhouding en het correcte onderhoud van de graven opgenomen op de lijst van de graven met een plaatselijk historisch belang, in het geval dat de titularissen of de begunstigden van de concessies zijn overleden of dat er geen rechthebbenden meer zijn.

De openbaar beheerder maakt elk jaar voor 31 december de geactualiseerde lijst van graven met een plaatselijk historisch belang bekend.

Art. 7. Le ministre qui a les Pouvoirs locaux dans ses attributions est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Bruxelles, le

Pour le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale :

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Art.7. De minister bevoegd voor Plaatselijke Besturen is belast met de uitvoering van dit besluit.

Brussel,

Voor de Brusselse Hoofdstedelijke Regering:

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Rudi VERVOORT

Le Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux,

De Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met de Plaatselijke Besturen,

Bernard CLERFAYT

ANNEXE 1 : Fiche de renseignements sur les sépultures d'importance historique locale, au regard des intérêts visés à l'article 206, 1°, du CoBAT

Cimetière	Nom du monument :	Numéro	Fiche complétée par:	Date du travail sur le terrain:	
(Plan avec localisation)		Situation :			
		Dimensions:	Hauteur	Largeur	Profondeur
		Etat de conservation:	Bon	Moyen	Mauvais
		Dommages :			
EPIGRAPHIE & INSIGNES					
Inscriptions		Profondeur		Hauteur	
		Lettres apposées Matériau(x) :			
		Photo :			
		Insigne(s) / insigne(s) d'honneur			

ANNEXE 1 : Fiche de renseignements sur les sépultures d'importance historique locale, au regard des intérêts visés à l'article 206, 1°, du CoBAT

										Tombe d'ancien combattant. Première Guerre mondiale / Deuxième Guerre mondiale	
Fiche d'enregistrement						COMMUNE/VILLE monument n°Fiche terrain 1					
Les caractéristiques formelles											
Typologie					Matériaux						
Dalle funéraire	Stèle	Pierre tombale	Croix	Sarcophage	Pierre bleue	Calcaire	Marbre	Granit	Brique		
Colonne	Portique	Rocher	Chapelle	Baldaquin	Béton	Ciment	Marbrite	Métal			
Pelouse	Bac à fleurs	Clôture	Autre :		Fonte	Bois	Autre :				
Signature du tailleur de pierre (de la pierre tombale/du tombeau) :					Style :		Plantation :				
Symboles & décorations											
Objets	Croix	Tête du Christ	Urne	Torche	Scythe	Crâne	Tibias	Pot à feu	Flammes		
	Cœur	Ancre	Mains	Coussin	Sablier	Jets	Autre :				
Végétaux	Lierre	Feuille de chêne	Palme	Acanthe	Couronne d'épines	Souche d'arbre	Couronne d'immortelles				
	Rose	Violette	Pavot	Céréales (épis)	Lys	Laurier	Autre :				
Animal(aux)	Colombe (ailes)	Phénix	Serpent (ouroboros)	Hibou	Aigle	Abeille	Chien	Agneau	Tête de bélier	Tête de lion	
	Chauve-souris (ailes)					Autre(s) :					
Lettres	α/Ω		P/X		D.O.M		R.I.P.		I.N.R.I.		Autre :

ANNEXE 1 : Fiche de renseignements sur les sépultures d'importance historique locale, au regard des intérêts visés à l'article 206, 1°, du CoBAT

Profession	Compas/triangle/ fil à plomb (architecte)	Serpent & Calice (Esculape)(médecin/ph armacien)	Calice et hostie (prêtre)	Autre :	
sculpture			Petite sculpture / pièces de décoration		
Matériau(x) : Signature : Description :			Description (signature)		Matériau(x)
Hauteur	Largeur	Profondeur			
Fiche d'enregistrement			COMMUNE/VILLE monument n°Fiche terrain 2		

ANNEXE 1 : Fiche de renseignements sur les sépultures d'importance historique locale, au regard des intérêts visés à l'article 206, 1°, du CoBAT

Valeur patrimoniale (échelle = intérêt historique local) :

- <u>Valeur Archéologique :</u>
- <u>Valeur Artistique :</u>
- <u>Valeur Esthétique :</u>
- <u>Valeur Historique :</u>
- <u>Valeur Paysagère :</u>
- <u>Valeur Sociale :</u>
- <u>Valeur Urbanistique :</u>
- <u>Valeur Technique :</u>
- <u>Valeur Folklorique :</u>
- <u>Valeur Scientifique :</u>

Différentes étapes

1. Travaux préparatoires : une grande partie des fiches peuvent être remplies à l'avance et ainsi être automatisées : le cimetière, l'officier d'état civil, la concession, les emplacements, l'analyse des plans, etc.

ANNEXE 1 : Fiche de renseignements sur les sépultures d'importance historique locale, au regard des intérêts visés à l'article 206, 1°, du CoBAT

2. Collecte de données générales (sur le terrain)
3. Collecte de données relatives à l'épigraphie
4. Observation de la tombe/lecture et indication de ce qu'on voit.
5. Documenter la tombe ou la personne
6. Évaluation de la valeur patrimoniale

BIJLAGE 1 : Modelformulier over graven met plaatselijk historisch belang, zoals beschreven in artikel 206, 1° van het BWRO

begraafplaats	Naam monument:	NR.	Fiche ingevuld door:	Datum veldwerk:	
(Plan met aanduiding)		Ligging:			
		Afmetingen:	H	B	D
		Toestand:	Goed	Redelijk	slecht
		Schadebeeld:			
EPIGRAFIE & kentekens					
Tekstuele weergave		Verdiept		Verheven	
		Opgelegde letters Materiaal :			
		Foto:			
		Kenteken (s) / eretekens			

BIJLAGE 1 : Modelformulier over graven met plaatselijk historisch belang, zoals beschreven in artikel 206, 1° van het BWRO

										Oud strijdersgraf WOI / WOII	
Registratiefiche						GEMEENTE monument nrVeldwerkfiche 1					
Vormelijke kenmerken											
Type					Materialen						
Grafplaat	Stèle	Zerk	kruis	sarcofaag	Blauwe hardsteen	Kalkzandsteen	marmer	graniet	Baksteen		
zuil	portiek	Rots	kapel	baldakijn	Beton	cement	Marbriet	Metaal			
perk	bloembak	omheining	Andere:	Gietijzer		hout		Andere:			
Signatuur van grafmaker:					Stijl:		Beplanting:				
Symbolen & decoraties											
Voorwerpen	kruis	christushoofd	Urne	Fakkelt	zeis	Doodshoofd	tibia	vuurpot	vlammen		
	Hart	anker	handen	kussen	zandloper	Stralen	Andere:				
vegetatieve	klimop	Eik(blade)	Palmtak	acanthus	Doornkroon	boomstronk	immortellenkrans				
	roos	Viooltje	papaver	Graan (aren)	Lelie	Laurier	Andere:				
Dierlijke	Duif (vleugel)	Feniks	Slang (ouroborros)	Uil	Arend	Bij	hond	lam	Ramskop	leeuwenkop	
	Vleermuis (vleugel)					Andere:					
letters	α/Ω	P/X	D.O.M		R.I.P.		I.N.R.I.		Andere:		

BIJLAGE 1 : Modelformulier over graven met plaatselijk historisch belang, zoals beschreven in artikel 206, 1° van het BWRO

beroepen	Passer/driehoek/ Schietlood (Architect)	Slang & kelk (esculaap)(geneesheer/ apotheker)	Kelk & hostie (priester)	Andere:
sculptuur			Klein sculptuur / Losse decoratiestukken	
Materiaal: Gesigneerd: Beschrijving:			Omschrijving (signatuur)	materiaal
Hoogte	Breedte	Diepte		
Registratiefiche grafteken			GEMEENTE monument nr. Veldwerkfiche 2	

Erfgoedwaarde (Schaal = lokaal historisch belang):

- <u>Archeologische waarde:</u>
- <u>Artistieke waarde:</u>
- <u>Esthetische waarde:</u>
- <u>Historische waarde:</u>
- <u>Landschappelijke waarde:</u>
- <u>Sociale waarde:</u>
- <u>Stedenbouwkundige waarde:</u>
- <u>Technische waarde:</u>
- <u>Volkskundige waarde:</u>
- <u>Wetenschappelijke waarde:</u>

Verschillende stappen

1. Voorbereidend werk: een groot deel van de fiches kan op voorhand worden ingevuld en zodoende worden geautomatiseerd: de begraafplaats, de registrator, de concessie, de perken, het invoeren van de plannen, enz.
2. Verzamelen van algemene gegevens (op het terrein)

BIJLAGE 1 : Modelformulier over graven met plaatselijk historisch belang, zoals beschreven in artikel 206, 1° van het BWRO

3. Verzamelen van gegevens over de epigrafie
4. Observatie van het grafteken/lectuur en aanduiden wat je ziet
5. Documenteer het graf of de persoon
6. Waardestelling

ANNEXE 2 : Glossaire des principaux critères de reconnaissance des sépultures d'importance historique locale

TYPOLOGIES	MATÉRIAUX	SYMBOLES ET DÉCORATIONS	SYMBOLES ET DÉCORATIONS	SYMBOLES ET DÉCORATIONS	SYMBOLES ET DÉCORATIONS	SYMBOLES ET DÉCORATIONS
<ul style="list-style-type: none"> - Dalle funéraire - Stèle - Pierre tombale - Croix - Sarcophage - Colonne - Portique - Rocher - Chapelle - Baldaquin - Pelouse - Bac à fleurs - Clôture 	<ul style="list-style-type: none"> - Pierre bleue - Calcaire - marbre - Granit - Brique - Béton - Ciment - Marbrite - Métal - Fonte - Bois 	Objets <ul style="list-style-type: none"> - La croix du Christ - La tête du Christ - Urne - Torche - Scythe - Crâne - Tibias - Pot à feu - Flammes - Jets - Cœur - Ancre - Mains - Coussin - Sablier 	Végétaux <ul style="list-style-type: none"> - Lierre - Feuille de chêne - Palme - Acanthe - Couronne d'épines - Souche d'arbre - Couronne d'immortelles - Rose - Violette - Coquelicot - Céréales (épis) - Lys - Laurier 	Animal(aux) <ul style="list-style-type: none"> - Colombe (aile) - Phénix - Serpent (ouroboros) - Hibou - Aigle - Abeille - chien - Agneau - Tête de bélier - Tête de lion - Chauve-souris (ailes) 	Lettres <ul style="list-style-type: none"> - Alfa / Omega - Chi / Rho - D.O.M. - I.N.R.I. - R.I.P. - 	Profession <ul style="list-style-type: none"> - Compas/triangle/ fil à plomb (architecte) - Serpent & Calice (Esculape) (médecin/pharmacien) - Calice et hostie (prêtre)

BIJLAGE 2 : Verklarende woordenlijst van de belangrijkste criteria voor het erkennen van graven met plaatselijk historisch belang

TYOLOGIEEN	MATERIALEN	SYMBOLLEN & DECORATIE	SYMBOLLEN & DECORATIE	SYMBOLLEN & DECORATIE	SYMBOLLEN & DECORATIE	SYMBOLLEN & DECORATIE
<ul style="list-style-type: none"> - Grafplaat - Stèle - Zerk - Kruis - Sarcofaag - Zuil - Portiek - Rots - Kapel - Baldakijn - Perk - Bloembak - Omheining 	<ul style="list-style-type: none"> - Blauwe hardsteen - Kalkzandsteen - Marmer - Graniet - Baksteen - Beton - Cement - Marbriet - Metaal - Gietijzer - Hout 	<p>Voorwerpen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kruis - Christushoofd - Urne - Fakkelt - Zeis - Doodshoofd - Tibia - Vuurpot - Vlammen - Stralen - Hart - Anker - Handen - Kussen - Zandloper 	<p>Vegetatieve</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klimop - Eik(blad) - Palmtak - Accantus - Doornkroon - Boomstronk - Immortellenkrans - Roos - Viooltje - Papaver - Graan (aren) - Lelie - Laurier 	<p>Dierlijke</p> <ul style="list-style-type: none"> - Duif (vleugel) - Feniks - Slang (ouroboros) - Uil - Arend - Bij - Hond - Lam - Ramskop - Leeuwenkop - Vleermuis (vleugel) 	<p>Letters</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alfa / Omega - Chi / Rho - D.O.M. - I.N.R.I. - R.I.P. 	<p>Beroep</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kompas/triangel/schietlood (architect) - Slang en kelk (esculaap)(geneesheer/apotheker) - Kelk en hostie (priester)

Vu pour être annexé à l'arrêté du Gouvernement de la Région
de Bruxelles-Capitale fixant les modalités d'établissement de la
liste des sépultures d'importance historique locale du

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

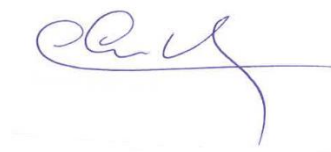
Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van de Brusselse
Hoofdstedelijke Regering tot vaststelling van de modaliteiten voor
het opmaken van de lijst van de graven met een plaatselijk
historisch belang van

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Rudi VERVOORT

Le Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,
chargé des Pouvoirs locaux

De Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,
belast met de plaatselijke Besturen

Bernard CLERFAYT

**RAPPORT AU GOUVERNEMENT DE LA REGION
BRUXELLES-CAPITALE**

Arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale fixant les modalités d'établissement de la liste des sépultures d'importance historique locale

A l'attention des membres du Gouvernement,

Le présent projet vise à mettre en œuvre l'article 33 de l'ordonnance du 29 novembre 2018 sur les funérailles et sépultures.

En vertu de cet article, « *Le collège des bourgmestre et échevins ou l'organe compétent de l'intercommunale établit une liste des sépultures d'importance historique locale qui peuvent être considérées comme des éléments du patrimoine immobilier. En cas de décès du titulaire et des bénéficiaires de la concession et en l'absence d'héritiers, les sépultures sont conservées et entretenues par l'autorité communale ou par l'organe compétent de l'intercommunale pendant trente ans. Ce délai peut être prorogé.*

Le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale fixe les modalités d'établissement de la liste des sépultures d'importance historique locale.».

Il en ressort que les autorités communales doivent établir une liste des sépultures d'importance historique locale dans le but de préserver le patrimoine funéraire local. Cette liste contient toutes les tombes qui peuvent être considérées comme des éléments du patrimoine funéraire remarquable local, avec pour résultat final la préservation de ces signes funéraires pendant une période de 30 ans, prorogable.

Sont également visées les sépultures des victimes de guerre, civile ou militaire. Il s'agirait donc ici d'un présumé inscrit dans l'arrêté, qui rend obligatoire l'inscription de ces sépultures sur la liste en question.

**VERSLAG AAN DE BRUSSELE
HOOFDSTEDELIJKE REGERING**

Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering tot vaststelling van de modaliteiten voor het opmaken van de lijst van de graven met een plaatselijk historisch belang

Ter attentie van de leden van de Regering,

Dit ontwerp beoogt de uitvoering van artikel 33 van de ordonnantie van 29 november 2018 betreffende begraafplaatsen en lijkbezorging.

Dit artikel bepaalt dat "*het college van burgemeester en schepenen of het bevoegde orgaan van de intercommunale maakt een lijst van de graven met een plaatselijk historisch belang op, die als elementen van het onroerend vermogen beschouwd kunnen worden. Bij overlijden van de titularis en van de begunstigten van de concessie en in afwezigheid van erfgenamen, worden de graven gedurende dertig jaar bewaard en onderhouden door de gemeentelijke overheid of het bevoegde orgaan van de intercommunale. Die termijn kan worden verlengd.*

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering bepaalt de modaliteiten voor het opmaken van de lijst van de graven met een plaatselijk historisch belang."

Hieruit volgt dat de plaatselijke besturen een lijst moet opstellen van graven met plaatselijk historisch belang met het oog op het behoud van het plaatselijk funerair erfgoed. Deze lijst bevat alle graven die kunnen worden beschouwd als elementen van het plaatselijk opmerkelijk begrafenis-erfgoed, met als eindresultaat de bewaring van deze grafmonumenten voor een verlengbare periode van 30 jaar.

Ook de graven van oorlogsslachtoffers, burgerlijk of militair, worden beoogt. Dit zou dus een in het besluit opgenomen vooronderstelling zijn, waardoor het verplicht wordt deze graven op de betreffende lijst op te nemen.

En raison du principe d'autonomie des communes, ces dernières restent pleinement compétentes en ce qui concerne la sélection des sépultures historiques remarquables. Toutefois, cela n'empêche aucunement la Région de prendre certaines initiatives en vue notamment de proposer la sauvegarde d'une sépulture qui n'aurait pas été répertoriée par une commune. Par ailleurs, la commune peut se faire assister par un expert en la matière ou instituer une commission ad hoc au sein de celle-ci.

La notion d'importance historique locale ne doit pas être interprétée de manière restrictive. L'objectif est en effet de protéger toutes les sépultures d'importance historique locale au sens large du terme. Il peut donc s'agir d'un monument remarquable d'un point de vue historique, artistique, paysager ou autre. L'intérêt historique d'une sépulture peut aussi ne concerner qu'un de ses éléments particulièrement remarquables (un ou plusieurs éléments d'un monument à protéger peuvent être pris en considération en raison de l'épithaphe apposé, en raison de la présence d'une grille en fer forgé,).

La faculté de protéger certaines sépultures en les répertoriant sur la liste des sépultures d'importance historique locale appartient donc au premier chef à la commune ou l'intercommunale tandis que l'obligation de l'entretenir reste à charge du titulaire ou au bénéficiaire de la concession et subsidiairement à la commune ou l'intercommunale.

En effet, pour que la commune ou l'intercommunale prenne en charge l'entretien d'une sépulture, il faut qu'il n'y ait plus aucune personne responsable de l'entretien de cette même sépulture. Les sépultures qui seront entretenues par la commune ou l'intercommunale sont celles dont la concession a pris fin et celles dont l'état d'abandon a, par exemple, été reconnu.

Ainsi, le présent arrêté définit une série de notions en vue d'assurer la bonne compréhension du texte. Il s'agit en l'occurrence

Omwille van het principe van de autonomie van de gemeenten behouden deze geheel de bevoegdheid om opmerkelijke historische graven te selecteren. Dit belet geenszins het Gewest om initiatieven te nemen, in het bijzonder om de instandhouding van een grafmonument voor te stellen dat niet door een gemeente op de lijst is geplaatst. Daarnaast kan de gemeente zich laten bijstaan door een deskundige op het terrein of binnen de gemeente een ad hoc commissie instellen.

Het begrip plaatselijk historisch belang mag niet restrictief worden uitgelegd. Het is de bedoeling om alle graven met plaatselijk historisch belang in de brede zin van het woord te beschermen. Ze kunnen bijvoorbeeld een architecturaal of ander belang hebben. Het kan dus een opmerkelijk monument zijn vanuit historisch, artistiek, landschappelijk of ander oogpunt. Het historisch belang van een graf kan ook slechts betrekking hebben op één van de bijzonder opmerkelijke elementen ervan (een of meer elementen van een te beschermen monument kunnen in aanmerking worden genomen vanwege het aangebrachte grafscript, vanwege de aanwezigheid van een smeedijzeren poort, ...).

De mogelijkheid om bepaalde graven te beschermen door ze op te nemen op de lijst van graven met een plaatselijk historisch belang behoort dus in de eerste plaats toe aan de gemeente of de intercommunale, terwijl de verplichting om ze te onderhouden de verantwoordelijkheid blijft van de titularis of de begunstigde van de concessie en subsidiair aan de gemeente of de intercommunale toekomt.

Immers, wil de gemeente of de intercommunale het onderhoud van een graf op zich nemen, mag er geen persoon meer zijn die verantwoordelijk is voor het onderhoud van datzelfde graf. De graven die door de gemeente of de intercommunale zullen worden onderhouden, zijn de graven waarvan de concessie is beëindigd en de graven waarvan bijvoorbeeld de staat van verwaarlozing is erkend.

Het uitvoeringsbesluit definieert een reeks concepten om een correct begrip van de tekst te verzekeren. Dit zijn in dit geval de termen van

des termes de de gestionnaire public, de Direction du Patrimoine culturel, du CoBAT, de sépulture d'importance historique locale (**article 1er**).

L'inventaire des sépultures d'importance historique locale doit être réalisé dans un délai de 4 ans à partir de l'entrée en vigueur de l'arrêté.

Afin de pouvoir réaliser au mieux cet inventaire, l'arrêté prévoit à l'attention des communes un modèle de fichier d'enregistrement des sépultures concernées, ainsi qu'un glossaire énumérant la plupart des critères de reconnaissance desdites sépultures (annexes de l'arrêté).

Ce fichier qui devrait en principe rassembler les informations idéales constitue avant tout un "outil de terrain" structurant l'approche des sépultures et sera également accompagné de 2 ou 3 photographies (vue en pied et détails), ainsi que d'un plan du site avec localisation du (des) monument(s) (**article 2, alinéas 1 et 2**).

Par ailleurs, l'avis préalable de la Direction du Patrimoine culturel sera sollicité par le collège des bourgmestre et échevins qui à cette fin lui transmettra une liste provisoire des sépultures concernées. C'est sur base de cet avis qui doit être rendu dans un délai de 90 jours, que le collège des bourgmestre et échevins établira une liste définitive. Une copie de celle-ci sera ensuite transmise à la Direction du Patrimoine culturel.

Précisons ici que la Direction du Patrimoine culturel a essentiellement un rôle de support (voire de parrainage le cas échéant). Le fait que la liste établie par le collège soit soumise à l'Administration régionale compétente relève exclusivement d'une obligation d'information à son égard. Celle-ci ne dispose en principe d'aucun moyen de contrainte à l'égard du gestionnaire public qui aurait éventuellement effectué des mauvais choix. Par contre, rien n'empêche cette même administration d'agir d'initiative en vue par exemple de proposer la protection d'un monument qui n'aurait pas été

openbaar beheerder, Directie Cultureel Erfgoed, BWRO, graf met plaatselijk historisch belang (**artikel 1**).

Binnen 4 jaar na de inwerkingtreding van de tekst, dient het college van burgemeesters en schepenen of het bevoegde orgaan van de intercommunale de lijst met graven met plaatselijk historisch belang op te stellen.

Om deze inventarisatie zo goed mogelijk te kunnen uitvoeren, zal het toekomstige besluit aan de gemeenten een model van registratiefiche voor de betrokken graven ter beschikking stellen, evenals een glossarium met de meeste criteria voor de erkenning van de genoemde graven (bijlagen bij het besluit).

Deze fiche, die in principe de ideale informatie zou moeten verzamelen, is vooral een "field tool" die de benadering van de graven structureert en zal ook vergezeld gaan van 2 of 3 foto's (volledig zicht en details), evenals een plan van de met locatie van het(de) monument(en)(**artikel 2, eerste en tweede lid**).

Het college van burgemeesters en schepenen of het bevoegde orgaan van de intercommunale moet een voorlopige lijst met betrokken graven bezorgen aan de Directie Cultureel Erfgoed (DCE) die een advies uitbrengt binnen 90 dagen. Op basis van dit advies zal het college van burgemeesters en schepenen of het bevoegde orgaan van de intercommunale een definitieve lijst met graven opmaken. Een kopie van de definitieve lijst wordt vervolgens naar de DCE gestuurd.

Hierbij dient te worden opgemerkt dat de DCE in wezen een ondersteunende rol heeft (of zelfs samenwerking indien nodig). Het feit dat de door het college opgestelde lijst aan de bevoegde gewestelijke administratie wordt voorgelegd, is uitsluitend een informatieplicht. Laatstgenoemde heeft in principe geen dwangmiddelen ten aanzien van de openbaar beheerder die mogelijk verkeerde keuzes heeft gemaakt. Anderzijds belet niets datzelfde bestuur op eigen initiatief te handelen, bijvoorbeeld om de bescherming voor te stellen van een monument dat niet op de lijst staat (**artikel 2, lid drie en volgende**).

répertorié par le gestionnaire public (**article 2, alinéa 3 et suivants**).

Par contre, en cas d'absence de liste dressée dans ce délai de 4 ans, la Direction du Patrimoine culturel peut dresser d'autorité la liste des sépultures d'importance historique locale. Il s'agit bien d'une faculté et non d'une obligation dans le chef de cette administration (**article 3**).

L'arrêté envisage une mesure de sauvegarde complémentaire qui oblige la commune ou l'intercommunale de ne plus pouvoir enlever ou déplacer les signes indicatifs des sépultures auxquelles il a été mis fin et pour lesquelles lesdits signes n'ont pas été repris par les concessionnaires de ces sépultures au terme du délai d'affichage, prévu à l'art. 32, al. 2, de l'ordonnance du 29 novembre 2018 sur les funérailles et sépultures, si à l'expiration du délai de 4 ans visé à l'article 2, alinéa 1er de l'arrêté la liste des sépultures d'importance historique locale n'a pas été établie.

Passé ce délai de 4 ans, l'interdiction de déplacer ou de supprimer des signes indicatifs de sépultures ne pourra dès lors être levée qu'à partir du moment où la commune ou l'intercommunale aura effectivement établi la liste des sépultures en question (**article 5**).

L'arrêté envisage également la possibilité d'identifier les sépultures listées afin d'informer le public et ce, grâce à une signalétique spécifique. Tous les procédés de reconnaissance existant actuellement (QR codes, plaques panneaux, etc...) peuvent être utilisés indistinctement sans qu'il soit pour autant nécessaire de prévoir expressément une signalétique réglementaire dans le cadre de cet arrêté (**article 4**).

Les sépultures qui font l'objet d'une décision de protection doivent être conservées et entretenues par les communes, en cas de décès du titulaire et des bénéficiaires de la concession et en l'absence d'héritiers ou de personne intéressée, pendant trente ans (délai prorogeable).

De DCE kan een lijst van grafmonumenten met plaatselijk historisch belang opmaken, bij gebreke van een lijst opgesteld binnen de termijn van 4 jaar.

Dit is een mogelijkheid en geen verplichting voor het de DCE (**artikel 3**).

Het besluit voorziet dat de gemeente of de intercommunale niet langer de grafmonumenten die zijn beëindigd en waarvoor de genoemde grafmonumenten niet zijn teruggenomen door de concessionarissen van deze grafmonumenten, mag verwijderen of verplaatsen na het einde van de periode van bekenmaking voorzien in art. 32, par. 2, van de ordonnantie van 29 november 2018 betreffende begraafplaatsen en lijkbezorging, indien aan het einde van de periode van 4 jaar bedoeld in artikel 2, lid 1 van het uitvoeringsbesluit, de lijst van graven met plaatselijk historisch belang niet is opgesteld.

Na deze periode van 4 jaar kan het verbod op het verplaatsen of verwijderen van grafmonumenten pas worden opgeheven wanneer de gemeente of de intercommunale de lijst van de betrokken graven daadwerkelijk heeft opgemaakt (**artikel 5**).

Het besluit voorziet ook in de mogelijkheid om de graven die op de lijst staan te identificeren om het publiek te informeren en dit dankzij specifieke signalisatie. Alle momenteel bestaande herkenningsprocessen (QR-codes, panelen, enz.) kunnen zonder onderscheid worden gebruikt, zonder dat in het kader van dit besluit uitdrukkelijk reglementaire signalisatie moet worden voorzien (**artikel 4**).

Er is een verplichting tot instandhouding en onderhoud door de gemeenten voor de graven die aldus zullen worden vermeld, in geval van overlijden van de houder en de begunstigten van de concessie en bij afwezigheid van erfgenamen of geïnteresseerden, gedurende dertig jaar (verlengbare termijn).

<p>A ce sujet, notons que le terme de conservation n'est défini nulle part dans l'ordonnance du 29 novembre 2018. Il semblerait que ce terme doive être compris par opposition à ce qui est dit à l'article 32 de l'ordonnance qui traite de la question de l'enlèvement de certaines sépultures. La conservation de la sépulture indique dès lors de la part de la commune (ou de l'intercommunale) son renoncement à invoquer son droit à l'enlèvement de la sépulture protégée, durant une période de 30 ans (prorogeable), lorsque le titulaire et les bénéficiaires sont décédés et qu'il ne reste plus d'ayants droit.</p>	<p>Het begrip bewaarplicht wordt nergens in de ordonnantie van 29 november 2018 gedefinieerd. Het lijkt er dus op dat deze term moet worden opgevat in tegenstelling tot wat wordt gezegd in artikel 32 van de ordonnantie die handelt over de kwestie van de verwijdering van bepaalde graven. De bewaring van het graf wijst er dus op dat de gemeente (of de intercommunale) afstand doet van het invoeren van haar recht op verwijdering van de beschermde graven, voor een periode van 30 jaar (verlengbaar), wanneer de houder en de rechthebbenden overleden zijn en er geen nabestaanden meer zijn.</p>
<p>Dès lors que la sépulture ne peut être retirée, la commune ou l'intercommunale se doit également d'entretenir la sépulture. Il s'agit ici d'une simple obligation générale du maintien de la sépulture en bon état. En effet, l'article 33 de l'ordonnance ne mentionne nulle part une obligation de restauration. La sépulture devra donc être maintenue pour les générations futures. Il s'agit ici d'une obligation de moyen pour la commune ou l'intercommunale qui devra dès lors mettre en œuvre tous les moyens raisonnables en termes d'entretien en vue de la préservation du monument (article 6).</p>	<p>Zodra het graf niet kan worden verwijderd, moet de gemeente (of de intercommunale) ook het grafmonument in stand houden. Dit is een eenvoudige algemene verplichting om het grafmonument in goede staat te houden. Artikel 33 van de ordonnantie vermeldt nergens een herstelplicht. Het grafmonument moet daarom worden behouden voor toekomstige generaties. Dit is een middelenverbintenis voor de gemeente (of de intercommunale) die dus alle redelijke middelen moet inzetten op het vlak van onderhoud met het oog op de instandhouding van het monument (artikel 6).</p>
<p>En termes d'obligations précisons également que la mise en valeur du patrimoine funéraire n'est pas prévue par l'article 33 de l'ordonnance, mais on peut penser que cette obligation existe dans le chef de la commune ou de l'intercommunale. De fait, si la commune décide de conserver certaines sépultures, il y va également de son intérêt de les mettre en valeur.</p>	<p>De verplichting tot opwaardering van het funerair erfgoed is niet voorzien in artikel 33 van de ordonnantie, maar het is aannemelijk dat deze verplichting bestaat bij de gemeente (of de intercommunale). Als de gemeente beslist om bepaalde graven te behouden, is het immers ook in haar belang om ze op te waarderen.</p>
<p>Pour information du Gouvernement de la Région Bruxelles-Capitale,</p> <p>Le Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux</p>	<p>Ter informatie van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,</p> <p>De Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering belast met Plaatselijke Besturen</p>
<p>Bernard Clerfayt</p>	<p>Bernard Clerfayt</p>